

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ

Методичні рекомендації
до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Електронний ресурс

Рецензенти:

Ю. О. Куц – доктор наук з держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та державної служби, ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Д. С. Коротков – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і політичної філософії Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 24 квітня 2026 року)*

- Етнополітологія** : методичні рекомендації до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» [Електронний ресурс] / уклад. І. В. Пересипкіна. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. – (PDF 47 с.)

Видання містить положення про організацію вивчення навчальної дисципліни, її тематичний план та структуру, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи, підсумковий тест для самоконтролю здобувачів та рекомендовану літературу.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (освітня програма «Міжнародні відносини»).

УДК 323.1:39

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2026

© Пересипкіна І. В., уклад., 2026

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	11
4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	12
5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	18
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	22
7. ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ.....	24
8. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	29
9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	30

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни «Етнополітологія» є формування у студентів наукових знань щодо виникнення і розвитку сучасної системи міжнародних відносин, сутності світової політики, особливостей зовнішньої політики держав світу.

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Етнополітологія» охоплює закономірності та механізми взаємодії етнічних спільнот із політичною владою, а також політичні процеси й інститути, пов'язані з формуванням, розвитком і трансформацією етнополітичних відносин у межах держави та в міжнародному середовищі. Курс охоплює вивчення: етнічних спільнот як суб'єктів політики, закономірностей формування та розвитку етнополітичних відносин, впливу етнічного чинника на політичні процеси й державне управління, особливостей етнічної та національної ідентичності, державної етнополітики й механізмів її реалізації, причин і форм етнополітичних конфліктів та шляхів їх попередження і врегулювання, а також міжнародних аспектів захисту прав національних меншин і забезпечення міжетнічної стабільності.

Основним завданням вивчення дисципліни «Етнополітологія» є:

формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

– формування наступних спеціальних компетентностей

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

Методика вивчення навчальної дисципліни «Етнополітологія» базується на поєднанні лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Семінарські заняття є однією з форм навчальних занять, при якій викладач організовує дискусію студентів навколо певної проблеми на основі самостійного вивчення рекомендованої літератури. Логічна структура планів семінарських занять охоплює широке коло проблем і побудована таким чином,

щоб сприйняття основного понятійного апарату, концепцій та принципів етнолологічних процесів було максимально ефективним. Підготовка до семінарських занять сприяє поглибленню знань студентів, розвитку їх критичного мислення та інтелекту.

Самостійна робота є однією із складових навчального процесу і основним засобом оволодіння студентами навчальним матеріалом у вільний від занять час.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання матеріалу кожної теми за матеріалами лекцій та рекомендованою літературою. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно опрацювати самостійно.

Іншими видами самостійної роботи є: підготовка до семінарів, самостійне вивчення окремих питань дисципліни, вирішення тестових завдань.

Викладач систематично контролює самостійну роботу студентів: перевіряє виконання завдань, оцінює виступи студентів на семінарах з питань, які винесені на самостійне опрацювання.

Виконання завдань, винесених на самостійне опрацювання, є обов'язковим для кожного студента.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Етнополітологія як наука

Етнополітологія як наука: визначення предмета, об'єкта та завдань етнополітології. Місце етнополітології у системі політичних та соціальних наук, її зв'язок з політологією, етнологією, соціологією та міжнародними відносинами. Основні категорії та поняття етнополітології (етнос, нація, народ, етнічна ідентичність, етнополітичний процес). Методологічні підходи до вивчення етнополітичних явищ (порівняльний, системний, інституційний, конфліктологічний). Історія становлення та розвитку етнополітології як окремої наукової дисципліни у світі та в Україні. Основні наукові школи та концепції етнополітології, їхній внесок у сучасне розуміння етнополітичних процесів. Примордіалістська школа етнічності (М. Новак, Е. Сміт, Е. Шілз та ін), інвентціоналістська школа етнічності (Б. Андерсон, Ф. Барт, П. Брасс та ін). Інструменталістська теорія етнічності. Конструктивістська теорія етнічності. Етнополітологія як інструмент аналізу етнічної політики держав і міждержавних відносин. Сучасні напрями досліджень в етнополітології: етнічні конфлікти, права національних меншин, міграційні процеси. Використання етнополітологічних знань у міжнародних відносин.

Тема 2. Етнічні спільноти та нації в сучасному світі

Типологія етнічних спільнот за ступенем консолідації. Процеси націєтворення у постколоніальних державах. Державотворчі аспекти сучасних націй. Відмінність між політичною та культурною нацією. Механізми збереження етнокультурних традицій у глобалізованому світі. Вплив міграції на формування нових етнічних груп. Роль діаспор у підтримці національної ідентичності. Сучасні транснаціональні спільноти. Інституційні форми представництва етнічних спільнот. Культурна дипломатія як чинник підтримки націй.

Тема 3. Національні меншини та корінні народи

Визначення та критерії віднесення до національної меншини й корінного народу. Міжнародні стандарти захисту прав меншин. Історичний розвиток правового статусу меншин у Європі. Політика держав щодо культурної автономії. Роль ООН та інших структур у моніторингу прав корінних народів. Механізми участі меншин у прийнятті рішень. Інструменти захисту мовних прав. Соціально-економічні проблеми корінних народів. Сучасні приклади успішних практик інтеграції. Виклики глобалізації для правового статусу меншин.

Тема 4. Етнічна ідентичність і політика

Поняття етнічної ідентичності та її відмінність від інших видів соціальної ідентичності. Структура етнічної ідентичності: когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий компоненти. Історичне формування етнічної ідентичності та її роль у процесах націєтворення. Механізми відтворення та передавання етнічної ідентичності через мову, культуру, релігію, освіту. Взаємодія етнічної ідентичності з громадянською, регіональною, професійною та іншими формами ідентичності. Вплив глобалізації, міграції та інформаційного середовища на трансформацію етнічної ідентичності. Етнічна ідентичність у багатонаціональних державах: інтеграція, мультикультуралізм, асиміляція. Конфліктний потенціал етнічної ідентичності та її роль у міжетнічних протистояннях. Міжнародно-правові стандарти та практики захисту права на збереження етнічної ідентичності.

Тема 5. Етнополітичні процеси у світі

Глобальні тренди у сфері міжетнічних відносин у XX–XXI ст. Вплив регіоналізації на етнополітичну динаміку. Транснаціоналізація етнополітичних рухів. Роль міжнародних організацій у підтримці меншин. Етнополітичні наслідки міграційних криз. Сучасні приклади етнополітичних трансформацій у різних країнах. Нові технології та інформаційна складова етнополітичних процесів. Поява постетнічних суспільств. Етнополітика і економічна нерівність. Взаємозв'язок глобалізації й локальних ідентичностей.

Тема 6. Етнополітика держав: моделі та інструменти

Асиміляційна модель та її історичні приклади. Політика мультикультуралізму: принципи та критика. Інтеграційні стратегії й концепції громадянської нації. Політична репрезентація етнічних груп у парламенті. Децентралізація та автономії як інструмент етнополітики. Освітня політика щодо мов меншин. Етнокультурні квоти та позитивна дискримінація. Використання державних ЗМІ у формуванні політики ідентичності. Роль громадських організацій у реалізації етнополітики. Баланс між безпекою та правами етнічних спільнот.

Тема 7. Етнополітика та економічний розвиток

Економічна інтеграція етнічних груп у національні ринки. Підприємництво серед національних меншин. Доступ до праці та ринків для корінних народів. Державні програми підтримки малого бізнесу у громадах меншин. Вплив економічної нерівності на міжетнічні відносини. Інвестиційні проекти у регіонах компактного проживання меншин. Роль діаспор у розвитку

економіки країн походження. Соціальне підприємництво як інструмент інтеграції. Партнерство держави та приватного сектору у сфері етнополітики. Міжнародний досвід економічної підтримки етнічних спільнот.

Тема 8. Міграційні процеси та їхній етнополітичний вимір

Види міграції та їхній вплив на етнічну структуру суспільства. Біженці й внутрішньо переміщені особи як політичний чинник. Політика держав щодо інтеграції трудових мігрантів. Роль міжнародних організацій у регулюванні міграційних потоків. Етнополітичні наслідки масових переселень. Транснаціональні мережі діаспор і міграція. Виклики безпеці та соціальній стабільності. Міграція і формування нових ідентичностей. Політика подвійного громадянства. Сучасні кризи та уроки для етнополітики.

Тема 9. Етнополітичні конфлікти

Етнополітичні конфлікти: суть, ознаки, суб'єкти, об'єкт, предмет етнополітичних конфліктів. Типи етнополітичних конфліктів. Політичні, економічні та соціальні причини конфліктів. Стадії етнополітичних конфліктів. Аналіз сучасних етнополітичних конфліктів. Причини загострення етнополітичних конфліктів у XX-XXI ст. Вплив геополітики на етнополітичні конфлікти. Роль історичної пам'яті та релігії в етнополітичних конфліктах. Способи врегулювання етнополітичних конфліктів. Роль зовнішніх акторів у вирішенні етнополітичних конфліктів. Наслідки етнополітичних конфліктів для суспільства. Вплив міжнародного співтовариства на етнополітичні конфлікти.

Тема 10. Міжнародні механізми запобігання та врегулювання етнічних конфліктів

Інструменти превентивної дипломатії ООН. Місії ОБСЄ у кризових регіонах. Роль Ради Європи у захисті меншин. Політика ЄС щодо стабілізації постконфліктних територій. Міжнародне посередництво та арбітраж. Механізми миротворчих операцій. Програми відновлення довіри між спільнотами. Участь регіональних організацій Африки, Америки, Азії. Значення міжнародного права у врегулюванні етнічних конфліктів. Оцінка ефективності міжнародних інструментів.

Тема 11. Регіональні кейси етнополітичних конфліктів

Балкани: розпад Югославії та уроки для сучасності. Близький Схід: етнічний вимір регіональної нестабільності. Африка: колоніальна спадщина та

сучасні кризи. Південна Азія: релігійно-етнічні протистояння. Роль зовнішніх акторів у підтримці або врегулюванні етнополітичних конфліктів. Порівняльний аналіз динаміки етнополітичних конфліктів у регіонах. Економічні та гуманітарні наслідки конфліктів. Механізми локального врегулювання. Вплив регіональних кейсів на розвиток міжнародного права.

Тема 12. Етнополітика та європейська інтеграція

Європейський Союз як актор у сфері захисту прав меншин. Копенгагенські критерії та етнополітичні стандарти. Політика ЄС щодо розширення та меншин у кандидатських країнах. Механізми фінансування програм для меншин. Роль Європейського суду з прав людини у захисті етнічних спільнот. Досвід держав-членів ЄС у реалізації мультикультуралізму. Вплив міграційних криз на політику ЄС. Європейські мережі НУО у сфері етнополітики. Гармонізація національних законодавств із європейськими стандартами. Значення європейських практик для України.

Тема 13. Етнонаціональні спільноти в Україні: їх становлення та розвиток

Формування етнонаціональної структури населення України. Шляхи формування етнічної гетерогенності населення України. Шляхи оптимізації становища національних меншин в Україні. Основні етнонаціональні спільноти в Україні: особливості формування. Динаміка розвитку етнічних груп в Україні. Становлення української нації. Політична діяльність національних меншин України: основні тенденції та перспективи. Роль національних меншин у зовнішній політиці України.

Тема 14. Державна етнонаціональна політика в Україні

Етапи формування етнополітики незалежної України. Законодавча база захисту прав меншин. Інституційна структура (Рада національностей, омбудсмен). Державні програми інтеграції та підтримки культур меншин. Політика щодо корінних народів Криму. Роль громадських організацій та міжнародних партнерів. Мовна політика й освіта. Сучасні виклики міграції та внутрішнього переселення. Перспективи розвитку української етнополітики.

Тема 15. Етнополітика та сталий розвиток

Зв'язок цілей сталого розвитку ООН із правами корінних народів. Участь етнічних спільнот у прийнятті екологічних рішень. Традиційні знання та ресурси корінних народів у сфері довкілля. Соціальна справедливість і рівність у доступі до ресурсів. Роль міжнародних організацій у підтримці екологічних

прав меншин. Етнополітичний вимір кліматичних міграцій. Приклади екологічних конфліктів на етнічному ґрунті. Економічна самодостатність і розвиток громад меншин. Перспективи інтеграції етнополітики у глобальні екологічні програми.

Тема 16. Перспективи розвитку етнополітології та сучасні виклики

Глобалізація та поява нових форм етнічності. Діджиталізація і мережеві ідентичності. Вплив соціальних медіа на мобілізацію етнічних груп. Нові міграційні кризи та трансформація політик. Екологічні та кліматичні фактори як чинники переміщень. Розвиток міждисциплінарних досліджень у сфері етнополітики. Поява постетнічних суспільств і нових концепцій громадянства. Виклики радикалізації та екстремізму у мультикультурних державах.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах			
	Денна форма			
	усього	у тому числі		
		л	сем	с.р.
Тема 1. Етнополітологія як наука	7	2	2	3
Тема 2. Етнічні спільноти та нації в сучасному світі	7	2	2	3
Тема 3. Національні меншини та корінні народи	7	2	2	3
Тема 4. Етнічна ідентичність і політика	7	2	2	3
Тема 5. Етнополітичні процеси у світі	7	2	2	3
Тема 6. Етнополітика держав: моделі та інструменти	7	2	2	3
Тема 7. Етнополітика та економічний розвиток	7	2	2	3
Тема 8. Міграційні процеси та їхній етнополітичний вимір	7	2	2	3
Тема 9. Етнополітичні конфлікти	8	2	2	4
Тема 10. Міжнародні механізми запобігання та врегулювання етнічних конфліктів	8	2	2	4
Тема 11. Регіональні кейси етнополітичних конфліктів	8	2	2	4
Тема 12. Етнополітика та європейська інтеграція	8	2	2	4
Тема 13. Етнонаціональні спільноти в Україні: їх становлення та розвиток	8	2	2	4
Тема 14. Державна етнонаціональна політика в Україні	8	2	2	4
Тема 15. Етнополітика та сталий розвиток	8	2	2	4
Тема 16. Перспективи розвитку етнополітології та сучасні виклики	8	2	2	4
Усього годин	120	32	32	56

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Етнополітологія як наука

Семінарське заняття 1

Питання для обговорення:

1. Етнополітологія як наукова дисципліна: предмет, об'єкт і завдання.
2. Місце етнополітології у системі соціально-гуманітарних наук.
3. Основні категорії етнополітології: етнос, нація, народ, етнічна ідентичність.
4. Методологічні підходи до дослідження етнополітичних процесів.
5. Основні теорії етнічності: примордіалізм, інструменталізм, конструктивізм.
6. Сучасні напрями досліджень у етнополітології.

Завдання:

Проаналізувати одну з теорій етнічності та пояснити її значення для дослідження етнополітичних процесів у сучасному світі. Навести приклад із міжнародної практики. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.
2. Етнополітологія: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад.: К.М. Вітман, Т.М. Краснопольська. Одеса: Юридична література, 2023. 96 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24252>
3. Картунов А. В. Вступ до етнополітології: науково-навчальний посібник. Київ, 2022. 256 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/kartunov_0004.pdf
4. Коршук Р.М. Етнополітологія: навчальний посібник. Київ, 2020. 316 с.
5. Рафальський О.О. Міждисциплінарні перехрестя етнополітології. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 2. С. 3–11.

Тема 2. Етнічні спільноти та нації в сучасному світі

Семінарське заняття 2

Питання для обговорення:

1. Типологія етнічних спільнот у сучасному світі.
2. Процеси націєтворення та їх історичні моделі.

3. Політична та культурна нація: відмінності та приклади.
4. Роль діаспор у збереженні національної ідентичності.
5. Транснаціональні етнічні спільноти у глобалізованому світі.
6. Інституційні форми представництва етнічних груп.

Завдання:

Дослідити формування однієї сучасної нації або діаспори (на вибір). Проаналізувати фактори її консолідації та політичного впливу. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.
2. Етнополітологія: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад.: К.М. Вітман, Т.М. Краснопольська. Одеса: Юридична література, 2023. 96 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24252>
3. Картунов А. В. Вступ до етнополітології: науково-навчальний посібник. Київ, 2022. 256 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/kartunov_0004.pdf
4. Руденко Ю.Ю. Проблеми концептуалізації поняття «нація» в українській науці та практиці. *Політикус*. 2020. № 3. С.7–12.
5. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>

Тема 3. Національні меншини та корінні народи

Семінарське заняття 3

Питання для обговорення:

1. Поняття національної меншини та корінного народу.
2. Міжнародно-правові стандарти захисту прав меншин.
3. Політика культурної автономії у європейських державах.
4. Роль міжнародних організацій у захисті прав корінних народів.
5. Механізми політичної участі національних меншин.
6. Виклики глобалізації для національних меншин.

Завдання:

Проаналізувати міжнародний документ щодо захисту прав національних меншин. Визначити його значення для сучасної політики держав. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
2. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
3. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.
4. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>
5. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>

Тема 4. Етнічна ідентичність і політика

Семінарське заняття 4

Питання для обговорення:

1. Поняття та структура етнічної ідентичності.
2. Формування етнічної ідентичності в історичному контексті.
3. Механізми передачі етнічної ідентичності.
4. Взаємодія етнічної та громадянської ідентичності.
5. Етнічна ідентичність у багатонаціональних державах.
6. Конфліктний потенціал етнічної ідентичності.

Завдання:

Проаналізувати роль етнічної ідентичності у формуванні політичної мобілізації в одній із країн світу. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Аналіз основних тенденцій у сфері колективних ідентичностей в Україні: аналіт. записка. Нац. ін-т стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2024. 38 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-09/ad_identychnist_16_09_2024_last.pdf
2. Кулик В. Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го. *І*. 2023. URL: <https://www.ji-magazine.lviv.ua/2023/kulyk-mova-ta-identychnist-na-kinets-2022.htm>

3. Сікорська В., Дідур Л. Українська мовна ідентичність під час війни. *Причорноморські філологічні студії*. 2023. №2. С. 42-51. URL: <https://journals.onmu.in.ua/index.php/philology/article/download/229/363/>

4. Humphrey A. The National Identity, Security, Future Hope and Wellbeing of Young People Living in the Unrecognised State of Transnistria. *Ethnopolitics*. 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2024.2364313>

5. Рябчук М. Картографування «нації нізвідки». Токсичний вплив імперського знання та виклики деколонізації. *Політичні дослідження*. 2024. № 1(7). С. 91–108. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/5_Riabchuk.pdf

Тема 5. Етнополітичні процеси у світі

Семінарське заняття 5

Питання для обговорення:

1. Глобальні тенденції розвитку міжетнічних відносин.
2. Регіоналізація та етнополітична динаміка.
3. Транснаціональні етнополітичні рухи.
4. Роль міжнародних організацій у підтримці меншин.
5. Етнополітичні наслідки міграційних криз.
6. Інформаційний фактор у сучасних етнополітичних процесах.

Завдання:

Проаналізувати сучасний етнополітичний процес у будь-якому регіоні світу. Визначити його причини та наслідки. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf

3. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf

4. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023.

Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL:
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>

5. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

Тема 6. Етнополітика держав: моделі та інструменти **Семінарське заняття 6**

Питання для обговорення:

1. Основні моделі державної етнополітики.
2. Політика мультикультуралізму: переваги та недоліки.
3. Інтеграційні стратегії у багатонаціональних державах.
4. Політична репрезентація етнічних груп.
5. Автономії та децентралізація як інструменти етнополітики.
6. Баланс між безпекою держави та правами меншин.

Завдання:

Порівняти дві моделі етнополітики різних держав. Визначити їх ефективність та наслідки. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf

2. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.

3. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.

4. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. P. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 7. Етнополітика та економічний розвиток **Семінарське заняття 7**

Питання для обговорення:

1. Економічна інтеграція етнічних груп.
2. Підприємництво серед національних меншин.
3. Економічна нерівність і міжетнічні відносини.
4. Державні програми підтримки економічного розвитку меншин.
5. Роль діаспор у розвитку економіки країн походження.
6. Соціальне підприємництво у громадах меншин.

Завдання:

Проаналізувати приклад економічної діяльності діаспори або національної меншини. Визначити її вплив на економіку країни. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.
2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
3. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>
4. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf
5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 8. Міграційні процеси та їх етнополітичний вимір

Семінарське заняття 8

Питання для обговорення:

1. Основні види міграції та їх вплив на етнічну структуру суспільства.
2. Політика держав щодо інтеграції мігрантів.
3. Біженці та внутрішньо переміщені особи.
4. Роль міжнародних організацій у регулюванні міграції.
5. Міграція і трансформація ідентичності.

6. Виклики безпеці та соціальній стабільності.

Завдання:

Проаналізувати сучасну міграційну кризу та її етнополітичні наслідки.

Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf

3. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf

4. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Political Studies*. 2023. №1(5). С. 178-198 URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=3647160>

5. Малиновська О. Міграційна політика у великих містах. *Політичні дослідження*. 2022. № 1(3). С. 59–74. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/3_Malynovska.pdf

Тема 9. Етнополітичні конфлікти

Семінарське заняття 9

Питання для обговорення:

1. Сутність та особливості етнополітичних конфліктів.
2. Причини виникнення етнічних конфліктів.
3. Стадії розвитку етнополітичного конфлікту.
4. Роль історичної пам'яті та релігії у конфліктах.
5. Геополітичний фактор у етнічних конфліктах.
6. Методи врегулювання етнополітичних конфліктів.

Завдання:

Проаналізувати один сучасний етнополітичний конфлікт та визначити його причини, перебіг і наслідки. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.
2. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.
3. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>
4. Humphrey A. The National Identity, Security, Future Hope and Wellbeing of Young People Living in the Unrecognised State of Transnistria. *Ethnopolitics*. 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2024.2364313>
5. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendо.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>

Тема 10. Міжнародні механізми запобігання та врегулювання етнічних конфліктів

Семінарське заняття 10

Питання для обговорення:

1. Превентивна дипломатія у врегулюванні конфліктів.
2. Роль міжнародних організацій у миротворчих операціях.
3. Діяльність ОБСЄ у врегулюванні етнополітичних конфліктів.
4. Політика ЄС щодо стабілізації конфліктних регіонів.
5. Міжнародне посередництво та арбітраж.
6. Оцінка ефективності міжнародних механізмів.

Завдання:

Дослідити діяльність однієї міжнародної організації у врегулюванні конфлікту. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.
2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf

3. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. *Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

4. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>

5. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>

Тема 11. Регіональні кейси етнополітичних конфліктів

Семінарське заняття 11

Питання для обговорення:

1. Балканські конфлікти та розпад Югославії.
2. Етнополітичні конфлікти на Кавказі.
3. Близькосхідні етнічні протистояння.
4. Конфлікти в Африці та їх колоніальна спадщина.
5. Порівняльний аналіз регіональних конфліктів.
6. Роль зовнішніх акторів у врегулюванні конфліктів.

Завдання:

Провести порівняльний аналіз двох етнополітичних конфліктів різних регіонів світу. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Humphrey A. The National Identity, Security, Future Hope and Wellbeing of Young People Living in the Unrecognised State of Transnistria. *Ethnopolitics*. 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2024.2364313>

3. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>

4. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. *Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

5. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>

Тема 12. Етнополітика та європейська інтеграція

Семінарське заняття 12

Питання для обговорення:

1. Європейські стандарти захисту прав меншин.
2. Копенгагенські критерії та політика ЄС щодо меншин.
3. Роль Європейського суду з прав людини.
4. Досвід держав ЄС у сфері мультикультуралізму.
5. Вплив міграційних криз на етнополітику ЄС.
6. Значення європейських практик для України.

Завдання:

Проаналізувати політику ЄС щодо національних меншин у країнах-кандидатах. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
2. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf
3. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
4. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.
5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dsru.edu.ua/article/view/306351>

Тема 13. Етнонаціональні спільноти в Україні

Семінарське заняття 13

Питання для обговорення:

1. Етнічна структура населення України.

2. Історичне формування етнічної різноманітності України.
3. Основні національні меншини в Україні.
4. Політична діяльність етнічних спільнот.
5. Роль меншин у культурному житті України.
6. Етнополітичні виклики сучасної України.

Завдання:

Підготувати коротке дослідження однієї етнічної спільноти України.
Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Аналіз основних тенденцій у сфері колективних ідентичностей в Україні: аналіт. записка. Нац. ін-т стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2024. 38 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-09/ad_identychnist_16_09_2024_last.pdf
2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
3. Кулик В. Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го. *І.* 2023. URL: <https://www.ji-magazine.lviv.ua/2023/kulyk-mova-ta-identychnist-na-kines-2022.htm>
4. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 14. Державна етнонаціональна політика в Україні

Семінарське заняття 14

Питання для обговорення:

1. Етапи формування етнополітики України.
2. Законодавча база захисту прав меншин.
3. Інституційні механізми етнополітики.
4. Політика щодо корінних народів Криму.
5. Мовна політика та освіта.
6. Сучасні виклики української етнополітики.

Завдання:

Проаналізувати один закон або державну програму у сфері етнополітики України. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
2. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
3. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.
4. Явір В. А. Формування етнонаціональної стійкості в умовах російсько-української війни. *Політикус*. 2022. № 1. С. 201–205. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15582/1/Yavir.pdf>
5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 15. Етнополітика та сталий розвиток

Семінарське заняття 15

Питання для обговорення:

1. Цілі сталого розвитку та права корінних народів.
2. Екологічні права етнічних спільнот.
3. Традиційні знання корінних народів.
4. Екологічні конфлікти на етнічному ґрунті.
5. Економічний розвиток громад меншин.
6. Роль міжнародних організацій у підтримці сталого розвитку.

Завдання:

Дослідити приклад участі етнічних спільнот у вирішенні екологічних проблем. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.
2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик,

О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf

3. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>

4. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. P. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 16. Перспективи розвитку етнополітології та сучасні виклики

Семінарське заняття 16

Питання для обговорення:

1. Глобалізація та нові форми етнічності.
2. Вплив цифрових технологій на етнічні ідентичності.
3. Соціальні мережі та мобілізація етнічних груп.
4. Нові міграційні виклики.
5. Поява постетнічних суспільств.
6. Радикалізація та екстремізм у мультикультурних державах.

Завдання:

Проаналізувати сучасний виклик етнополітики (цифровізація, міграція або радикалізація). Визначити його можливі наслідки для міжнародних відносин. Форма виконання: презентація (10-12 слайдів).

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Рафальський О.О. Міждисциплінарні перехрестя етнополітології. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 2. С. 3–11.

3. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf

4. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Поточний контроль самостійної роботи здобувачів проводиться у формі опрацювання навчальної літератури за темою, підготовка доповідей по питанням для самостійного вивчення.

Тема 1. Етнополітологія як наука

Семінарське заняття 1.

Підготовка до семінарського заняття 1.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте основні наукові підходи до визначення етнічності (примордіалістський, інструменталістський, конструктивістський). Порівняйте їхні сильні та слабкі сторони у поясненні сучасних етнополітичних процесів.
2. Поясніть, у чому полягає різниця між поняттями етнос, нація та народ. Наведіть приклади використання цих понять у сучасній політичній практиці.
3. Проаналізуйте роль етнополітології у дослідженні міжнародних відносин. Поясніть, як етнополітичний фактор впливає на зовнішню політику держав.

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.
2. Етнополітологія: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад.: К.М. Вітман, Т.М. Краснопольська. Одеса: Юридична література, 2023. 96 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24252>
3. Картунов А. В. Вступ до етнополітології: науково-навчальний посібник. Київ, 2022. 256 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/kartunov_0004.pdf
4. Коршук Р.М. Етнополітологія: навчальний посібник. Київ, 2020. 316 с.
5. Рафальський О.О. Міждисциплінарні перехрестя етнополітології. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 2. С. 3–11.

Тема 2. Етнічні спільноти та нації в сучасному світі

Семінарське заняття 2.

Підготовка до семінарського заняття 2.

Завдання для самостійної роботи.

1. Розгляньте приклади формування політичних та культурних націй у сучасному світі. Порівняйте їхні особливості на прикладі двох держав.
2. Проаналізуйте роль діаспор у підтримці національної ідентичності. Наведіть приклади впливу діаспор на політичні або культурні процеси.
3. Дослідіть вплив глобалізації та міграції на формування нових етнічних спільнот у сучасному світі.

Рекомендована література:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.
2. Етнополітологія: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад.: К.М. Вітман, Т.М. Краснопольська. Одеса: Юридична література, 2023. 96 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.24252>
3. Картунов А. В. Вступ до етнополітології: науково-навчальний посібник. Київ, 2022. 256 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/kartunov_0004.pdf
4. Руденко Ю.Ю. Проблеми концептуалізації поняття «нація» в українській науці та практиці. *Політикус*. 2020. № 3. С.7–12.
5. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>

Тема 3. Національні меншини та корінні народи

Семінарське заняття 3.

Підготовка до семінарського заняття 3.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте міжнародно-правові документи, що регулюють права національних меншин. Визначте їхню роль у забезпеченні культурної та мовної автономії.
2. Розгляньте приклад політики держави щодо інтеграції національних меншин. Визначте позитивні та проблемні аспекти цієї політики.
3. Дослідіть сучасні проблеми корінних народів у різних регіонах світу. Поясніть, як міжнародні організації сприяють їхньому захисту.

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик,

О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf

2. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.

3. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.

4. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dsru.edu.ua/article/view/306351>

5. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>

Тема 4. Етнічна ідентичність і політика

Семінарське заняття 4.

Підготовка до семінарського заняття 4.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте структуру етнічної ідентичності та її основні компоненти. Поясніть, як вони формуються у процесі соціалізації.

2. Розгляньте вплив глобалізації та цифрових технологій на трансформацію етнічної ідентичності. Наведіть сучасні приклади.

3. Проаналізуйте випадок міжетнічного конфлікту, у якому важливу роль відіграє питання ідентичності.

Рекомендована література:

1. Аналіз основних тенденцій у сфері колективних ідентичностей в Україні: аналіт. записка. Нац. ін-т стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2024. 38 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-09/ad_identychnist_16_09_2024_last.pdf

2. Кулик В. Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го. *І*. 2023. URL: <https://www.ji-magazine.lviv.ua/2023/kulyk-mova-ta-identychnist-na-kines-2022.htm>

3. Сікорська В., Дідур Л. Українська мовна ідентичність під час війни. *Причорноморські філологічні студії*. 2023. №2. С. 42-51. URL: <https://journals.onmu.in.ua/index.php/philology/article/download/229/363/>

4. Humphrey A. The National Identity, Security, Future Hope and Wellbeing of Young People Living in the Unrecognised State of Transnistria. *Ethnopolitics*. 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2024.2364313>

5. Рябчук М. Картографування «нації нізвідки». Токсичний вплив імперського знання та виклики деколонізації. *Політичні дослідження*. 2024. № 1(7). С. 91–108. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/5_Riabchuk.pdf

Тема 5. Етнополітичні процеси у світі

Семінарське заняття 5.

Підготовка до семінарського заняття 5.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте сучасні глобальні тенденції розвитку міжетнічних відносин. Визначте ключові фактори, що впливають на етнополітичну динаміку.

2. Розгляньте роль міжнародних організацій у підтримці прав етнічних спільнот. Наведіть приклади діяльності таких організацій.

3. Проаналізуйте, як інформаційні технології та соціальні медіа впливають на етнополітичні рухи.

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf

3. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf

4. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>

5. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

Тема 6. Етнополітика держав: моделі та інструменти

Семінарське заняття 6.

Підготовка до семінарського заняття 6.

Завдання для самостійної роботи.

1. Порівняйте асиміляційну модель етнополітики та модель мультикультуралізму. Визначте їхні переваги та недоліки.
2. Проаналізуйте роль автономій та децентралізації у вирішенні етнополітичних проблем. Наведіть приклади держав, де ці механізми застосовуються.
3. Дослідіть роль освітньої політики у збереженні мов та культур національних меншин.

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
2. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
3. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.
4. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.
5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. P. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 7. Етнополітика та економічний розвиток

Семінарське заняття 7.

Підготовка до семінарського заняття 7.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте взаємозв'язок між економічною нерівністю та міжетнічними конфліктами. Наведіть приклади з різних регіонів світу.
2. Дослідіть роль підприємництва серед національних меншин у розвитку економіки держав.

3. Проаналізуйте вплив діаспор на економічний розвиток країн походження.

Рекомендована література:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.

2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf

3. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>

4. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf

5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dsru.edu.ua/article/view/306351>

Тема 8. Міграційні процеси та їхній етнополітичний вимір

Семінарське заняття 8.

Підготовка до семінарського заняття 8.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте вплив міжнародної міграції на етнічну структуру суспільства. Наведіть приклади сучасних міграційних процесів.

2. Розгляньте роль міжнародних організацій у регулюванні міграційних потоків.

3. Проаналізуйте політику інтеграції мігрантів у країнах Європейського Союзу.

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України,

2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf

3. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf

4. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Political Studies*. 2023. №1(5). С. 178-198 URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=3647160>

5. Малиновська О. Міграційна політика у великих містах. *Політичні дослідження*. 2022. № 1(3). С. 59–74. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/3_Malynovska.pdf

Тема 9. Етнополітичні конфлікти

Семінарське заняття 9.

Підготовка до семінарського заняття 9.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте причини виникнення етнополітичних конфліктів у сучасному світі. Визначте їхні основні типи та особливості.

2. Розгляньте один сучасний етнополітичний конфлікт та визначте його основні стадії розвитку.

3. Проаналізуйте роль міжнародних акторів у врегулюванні етнополітичних конфліктів.

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

3. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>

4. Humphrey A. The National Identity, Security, Future Hope and Wellbeing of Young People Living in the Unrecognised State of Transnistria. *Ethnopolitics*. 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2024.2364313>

5. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendoc.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>

Тема 10. Міжнародні механізми запобігання та врегулювання етнічних конфліктів

Семінарське заняття 10.

Підготовка до семінарського заняття 10.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте інструменти превентивної дипломатії міжнародних організацій.
2. Дослідіть роль миротворчих операцій у врегулюванні етнічних конфліктів.
3. Проаналізуйте ефективність діяльності міжнародних організацій у запобіганні конфліктам.

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.
2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
3. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.
4. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>
5. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>

Тема 11. Регіональні кейси етнополітичних конфліктів

Семінарське заняття 11.

Підготовка до семінарського заняття 11.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте причини розпаду Югославії та етнополітичні наслідки цього процесу.
2. Розгляньте особливості етнополітичних конфліктів (на вибір).

3. Порівняйте етнополітичні конфлікти у двох різних регіонах світу.

Рекомендована література:

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

2. Humphrey A. The National Identity, Security, Future Hope and Wellbeing of Young People Living in the Unrecognised State of Transnistria. *Ethnopolitics*. 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2024.2364313>

3. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>

4. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

5. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>

Тема 12. Етнополітика та європейська інтеграція

Семінарське заняття 12.

Підготовка до семінарського заняття 12.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте роль Європейського Союзу у захисті прав національних меншин.

2. Дослідіть значення Копенгагенських критеріїв для держав-кандидатів до ЄС.

3. Проаналізуйте вплив європейської інтеграції на етнополітику країн Центральної та Східної Європи.

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf

2. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf

3. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.

4. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.

5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 13. Етнонаціональні спільноти в Україні: їх становлення та розвиток

Семінарське заняття 13.

Підготовка до семінарського заняття 13.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте формування етнонаціональної структури населення України.

2. Розгляньте роль національних меншин у політичному житті України.

3. Дослідіть вплив етнонаціонального різноманіття на зовнішню політику України.

Рекомендована література:

1. Аналіз основних тенденцій у сфері колективних ідентичностей в Україні: аналіт. записка. Нац. ін-т стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2024. 38 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-09/ad_identychnist_16_09_2024_last.pdf

2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf

3. Кулик В. Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го. *І*. 2023. URL: <https://www.ji-magazine.lviv.ua/2023/kulyk-mova-ta-identychnist-na-kines-2022.htm>

4. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.

5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024).

Тема 14. Державна етнонаціональна політика в Україні

Семінарське заняття 14.

Підготовка до семінарського заняття 14.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте основні етапи формування етнонаціональної політики незалежної України.
2. Розгляньте законодавчі механізми захисту прав національних меншин в Україні.
3. Проаналізуйте роль громадських організацій у розвитку етнополітики України.

Рекомендована література:

1. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipien.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafiya.pdf
2. Національні меншини України в політичних процесах ХХ – ХХІ століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
3. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.
4. Явір В. А. Формування етнонаціональної стійкості в умовах російсько-української війни. *Політикус*. 2022. № 1. С. 201–205. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15582/1/Yavir.pdf>
5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin.* 2024. №31. Р. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 15. Етнополітика та сталий розвиток

Семінарське заняття 15.

Підготовка до семінарського заняття 15.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте зв'язок між цілями сталого розвитку ООН та правами корінних народів.

2. Дослідіть роль традиційних знань корінних народів у збереженні довкілля.

3. Проаналізуйте приклади екологічних конфліктів, що мають етнічний вимір.

Рекомендована література:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.

2. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf

3. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>

4. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.

5. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. P. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Тема 16. Перспективи розвитку етнополітології та сучасні виклики Семінарське заняття 16.

Підготовка до семінарського заняття 16.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте вплив соціальних медіа на мобілізацію етнічних спільнот.

2. Дослідіть роль глобалізації у формуванні нових форм етнічної ідентичності.

3. Проаналізуйте сучасні виклики радикалізації та екстремізму у мультикультурних державах.

Рекомендована література:

1. Рафальський О.О. Міждисциплінарні перехрестя етнополітології. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 2. С. 3–11.

6.КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота																Разом	Залік	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	60	40	100
3	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

Набрана кількість рейтингових балів здобувачем є основою для оцінки.

За результатами поточного та підсумкового контролю здобувач може набрати від 0 до 100 балів включно.

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів за 4 бальною шкалою

Високий рівень 3-4 бали	Відповідь здобувача характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, його відповіді характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 2 бали	Відповідь здобувача характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він допускає деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.
Низький рівень 1 бал	Відповідь здобувача характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях.
Незадовільний рівень 0 балів	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

7. ПІДСУМКОВИЙ ТЕСТ З ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Наприкінці семестру для самооцінки рівня вивчення навчального матеріалу дисципліни студентам рекомендується самостійно пройти тестування за підсумковим тестом з дисципліни, який наведено далі.

Підсумковий тест з дисципліни для самоконтролю містить 20 тестових запитань. На кожне тестове запитання пропонується 4 варіанти відповідей, позначених латинськими літерами А, В, С, D, тільки одна з яких є вірною.

Приклад:

1. Яке поняття в етнополітології означає процес формування політичної нації на основі інтеграції різних етнічних груп у межах однієї держави?

- A. Націєтворення (nation-building);
- B. Етнічна сегрегація;
- C. Етнічна ізоляція;
- D. Політична асиміляція.

Вірна відповідь: А

Серед запропонованих варіантів відповідей за окремими запитаннями може зустрічатися відповідь «усі відповіді є вірними». Така відповідь буде єдиною вірною відповіддю за цим запитанням, якщо всі три вищенаведені відповіді за цим запитанням є, на Ваш погляд, вірними.

Приклад:

Який із наведених чинників найбільше впливає на формування етнополітики держави?

- A. Етнічна структура населення;
- B. Історичний досвід міжетнічних відносин;
- C. Політичний режим і державна ідеологія;
- D. Усі відповіді є вірними.

Вірна відповідь: D

Максимальна кількість балів, які можна отримати за підсумковим тестом з дисципліни для самоконтролю, дорівнює 40 балам (тобто за кожну вірну відповідь нараховується 2 бали).

Рекомендований час для тестування – 40 хвилин.

Критеріями оцінювання за підсумковим тестом з дисципліни для самоконтролю є наступне: загальна кількість балів, отримана студентом, переводиться у дворівневу шкалу оцінювання наступним чином:

- 50-100 балів – зараховано;
- 1-49 балів – не зараховано.

Підсумковий тест з дисципліни для самоконтролю

1. Який підхід до розуміння нації розглядає її як історично сформовану спільноту з єдиною культурою, мовою та колективною пам'яттю?

- A. Примордіалістський підхід;
- B. Інструменталістський підхід;
- C. Модерністський підхід;
- D. Раціоналістичний підхід.

2. Яка концепція пояснює етнічність як результат соціального конструювання і політичної мобілізації?

- A. Примордіалізм;
- B. Конструктивізм;
- C. Есенціалізм;
- D. Геополітичний детермінізм.

3. Який фактор найчастіше виступає каталізатором етнополітичних конфліктів у багатонаціональних державах?

- A. Економічна нерівність між етнічними групами;
- B. Кліматичні умови;
- C. Розвиток технологій;
- D. Урбанізація.

4. Яка модель державної етнополітики передбачає підтримку культурної автономії етнічних груп та збереження їхньої ідентичності?

- A. Асиміляційна модель;
- B. Модель мультикультуралізму;
- C. Авторитарна модель;
- D. Ізоляціоністська модель.

5. Яке поняття означає політичну активізацію етнічної групи з метою захисту своїх колективних прав?

- A. Етнічна стратифікація;
- B. Етнічна мобілізація;
- C. Етнічна сегрегація;
- D. Етнічна диференціація.

6. Яка міжнародна організація здійснює моніторинг міжетнічних конфліктів через інститут Верховного комісара у справах національних меншин?

- A. ООН;
- B. ОБСЄ;
- C. НАТО;
- D. Світова організація торгівлі.

7. Який тип нації базується переважно на політичній лояльності громадян до держави та спільних політичних цінностях?

- A. Етнічна нація;
- B. Громадянська нація;
- C. Традиційна нація;
- D. Лінгвістична нація.

8. Який механізм найчастіше використовується для врегулювання етнополітичних конфліктів у демократичних державах?

- A. Федералізація або автономізація регіонів;
- B. Повна асиміляція меншин;
- C. Заборона етнічних організацій;
- D. Примусове переселення населення.

9. Яке поняття означає систему відносин між етнічними групами, що регулюються політичними інститутами держави?

- A. Етнокультурна політика;
- B. Етнополітична система;
- C. Соціальна стратифікація;
- D. Культурна дифузія.

10. Який фактор відіграє ключову роль у формуванні етнічної ідентичності?

- A. Спільна історична пам'ять;
- B. Кліматичні умови;
- C. Розвиток промисловості;
- D. Урбанізація.

11. Яка концепція розглядає націю як продукт модернізації та розвитку індустріального суспільства?

- A. Примордіалізм;
- B. Модернізм;
- C. Геополітична школа;
- D. Біологічний детермінізм.

12. Який термін означає політику штучного розмежування етнічних груп у межах держави?

- A. Інтеграція;
- B. Сегрегація;
- C. Адаптація;
- D. Консолідація.

13. Який фактор найчастіше сприяє політизації етнічності?

- A. Конкуренція за ресурси та політичну владу;
- B. Розвиток науки;
- C. Глобалізація культури;
- D. Демографічне зростання.

14. Яке поняття означає форму територіального самоврядування етнічної групи у складі держави?

- A. Політична федерація;
- B. Національно-культурна автономія;
- C. Територіальна автономія;
- D. Етнічна мобілізація.

15. Яка модель етнополітики передбачає активну інтеграцію меншин у суспільство із збереженням їх культурної самобутності?

- A. Інтеграційна модель;
- B. Сегрегаційна модель;
- C. Асиміляційна модель;
- D. Репресивна модель.

16. Що означає поняття «політизація етнічності»?

- A. Використання етнічної ідентичності як інструменту політичної боротьби;
- B. Зникнення етнічних відмінностей;
- C. Посилення культурної інтеграції;
- D. Розвиток міжнародної торгівлі.

17. Який фактор може посилювати етнополітичну напруженість у багатонаціональних державах?

- A. Нерівний доступ етнічних груп до політичної влади;
- B. Розвиток освіти;
- C. Підвищення рівня демократії;
- D. Розвиток інфраструктури.

18. Який механізм передбачає участь представників різних етнічних груп у владі для запобігання конфліктам?

- A. Політика домінування;
- B. Консоціативна демократія;
- C. Авторитарне управління;
- D. Централізована влада.

19. Яке поняття означає процес зближення та взаємного впливу культур різних етнічних груп?

- A. Культурна дифузія;
- B. Етнічна сегрегація;
- C. Етнічна мобілізація;
- D. Політична стратифікація.

20. Який принцип є ключовим у сучасній міжнародній політиці щодо прав національних меншин?

- A. Принцип культурної ізоляції;
- B. Принцип недискримінації та рівності прав;
- C. Принцип асиміляції;
- D. Принцип централізації влади.

8.АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Заходи, спрямовані на дотримання академічної доброчесності для здобувачів освіти:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей.

3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права.

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вітман К.М., Завгородня Ю.В. Сучасні тенденції етнополітичних процесів: навчально методичний посібник для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.
2. Гончарук-Чолач Т. В. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 338 с.
3. Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій: монографія / за наук. ред. В. Єленського; авт. розд.: В. Кулик, О. Малиновська, М. Рябчук та ін. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 424 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Etnopolityka_v_Ukraini_2023_monohrafyia.pdf
4. Етнополітологія: навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / уклад.: К.М. Вітман, Т.М. Краснопольська. Одеса: Юридична література, 2023. 96 с. URL : <https://doi.org/10.32837/11300.24252>
5. Картунов А. В. Вступ до етнополітології: науково-навчальний посібник. Київ, 2022. 256 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/kartunov_0004.pdf
6. Коршук Р.М. Етнополітологія: навчальний посібник. Київ, 2020. 316 с.
7. Наумкіна С. Етнополітологія: навчально-методичний посібник. Одеса: Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2023. 96 с. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/fmvps/navchalni_materialy/metod_zabezpecheni/bakalavr/navchalno-metod-posibnyk_etnopolitologiya.pdf
8. Національні меншини України в політичних процесах XX – XXI століть: стан і проблеми дослідження / авт. кол.: Котигоренко В.О. (керівник), Калакура О.Я. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 624 с.
9. Аналіз основних тенденцій у сфері колективних ідентичностей в Україні: аналіт. записка. Нац. ін-т стратегічних досліджень. Київ: НІСД, 2024. 38 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-09/ad_identychnist_16_09_2024_last.pdf
10. Кулик В. Мова та ідентичність в Україні на кінець 2022-го. Ї. 2023. URL: <https://www.ji-magazine.lviv.ua/2023/kulyk-mova-ta-identychnist-na-kinec-2022.htm>

11. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Політичні дослідження*. 2023. № 1(5). С. 228–244. URL: https://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Politst_2023_1_12.pdf
12. Малиновська О. Етнополітика та міграційна політика: до питання взаємозв'язку і взаємовпливу. *Political Studies*. 2023. №1(5). С. 178-198 URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=3647160>
13. Малиновська О. Міграційна політика у великих містах. *Політичні дослідження*. 2022. № 1(3). С. 59–74. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/3_Malynovska.pdf
14. Петрик А. Українська меншина Хорватії: історично-демографічний вимір. *Етнічна історія народів Європи*. 2023. Вип. 71. URL: <https://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2023/71/articles/12.pdf>
15. Рафальський О.О. Міждисциплінарні перехрестя етнополітології. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 2. С. 3–11.
16. Руденко Ю.Ю. Проблеми концептуалізації поняття «нація» в українській науці та практиці. *Політикус*. 2020. № 3. С.7–12.
17. Рябчук М. Картографування «нації нізвідки». Токсичний вплив імперського знання та виклики деколонізації. *Політичні дослідження*. 2024. № 1(7). С. 91–108. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/5_Riabchuk.pdf
18. Сікорська В., Дідур Л. Українська мовна ідентичність під час війни. *Причорноморські філологічні студії*. 2023. №2. С. 42-51. URL: <https://journals.onmu.in.ua/index.php/philology/article/download/229/363/>
19. Томашевська Є.І. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин: досвід ратифікації в Україні. *Політикус*. 2021. № 2. С.155–160.
20. Явір В. А. Формування етнонаціональної стійкості в умовах російсько-української війни. *Політикус*. 2022. № 1. С. 201–205. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15582/1/Yavir.pdf>
21. Cederman L.-E., Hug S., Wucherpfennig J. Sharing Power, Securing Peace? Ethnic Inclusion and Civil War. Cambridge: Cambridge University Press, 2022. 320 p.
22. Humphrey A. The National Identity, Security, Future Hope and Wellbeing of Young People Living in the Unrecognised State of Transnistria. *Ethnopolitics*. 2024. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17449057.2024.2364313>
23. Maxwell A. The 2022 Invasion of Ukraine and its Lessons for Nationalism Studies. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*. 2022. Vol. 16. Iss. 2. URL: <https://sciendo.com/article/10.2478/jnmlp-2022-0012>

24. Mustasilta K. Divided We Fall: Ethnic Cleavages, Movement Cohesion, and the Risk of Escalation to Civil War in Non-Violent Uprisings. *Civil Wars*. 2023. Vol. 25. Iss. 1. P. 1–26. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13698249.2023.2177054>
25. Novorodovskyi V., Kulesha N. National minorities participation in public life of Ukraine under the conditions of the russo-ukrainian war (2014 – 2024). *East european historical bulletin*. 2024. №31. P. 186–202. URL: <https://eehb.dspu.edu.ua/article/view/306351>

Корисні посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». URL: <https://periodicals.karazin.ua/ssms/issue/view/1076>
2. Дослідження міжнародних відносин. URL: <http://moyaosvita.com.ua/istoriya/doslidzhennya-mizhnarodnix-vidnosin/>
3. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint>
4. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. URL: <http://international-relations.knukim.edu.ua/>
5. Закон України «Про Основні напрями зовнішньої політики України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>
6. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua>

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Пересипкіна Ірина Валентинівна

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ

Методичні рекомендації

до семінарських занять і самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 24.04.2026. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 2,94. Обсяг 1,109 Мб. Зам. № 185/26.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна